

Deute impagable

Tots veiem com els africans arriben avui a casa nostra..., sabem nosaltres els europeus com vam arribar a casa seva?

1.- Fins l'any 1800, l'interior d'Àfrica era un misteri total per als europeus. Fou aleshores quan va començar la febre explotadora, que desvetllà en els països del vell continent el somni d'una nova terra a conquerir. (1)

Res no és tan inexacte com dir que l'Àfrica va ser "descoberta" pels blancs al segle XIX. Els egipcis ja s'hi havien endinsat, tot remuntant el riu Nil, fa 4.000 anys. Van haver de passar molts anys i moltes guerres perquè els europeus sentissin curiositat -no exempta de cobdícia- per aquest immens continent desconegut, les costes del qual ja havien explorat fenicis, grecs, romans i àrabs. En efecte, tenim dades d'expedicions àrabs que, durant segles, anaren cap al pobles del sud del Sàhara i a les costes orientals; a Zanzíbar, al segle XV hi tenien establert un gran mercat d'or i d'esclaus.

Les expedicions modernes d'europeus a l'Àfrica van ser principalment l'obra dels portuguesos, encara que la propaganda anglesa posterior hagi volgut relegar-los a posicions gairebé insignificants. Els seus experts marins van haver de passar molta por i mil peripècies tot recorrent aquelles costes, de vegades tan àrides, d'altres ombrejades de selves, sempre a la recerca de les riques illes orientals de les "espècies".

Mig segle abans que els espanyols no arribessin a les Amèriques, marins portuguesos, com Cabral, Gil Eanes o el gran Vasco de Gama (que arribaria més tard a vorejar tot el continent), ja havien viscut moltes aventures exploradores. Però la descoberta del Nou Món americà va fer que els portuguesos es bolquessin sobre tot cap a les noves terres, mentre que holandesos, francesos i anglesos ocupaven les colònies costaneres africanes, que Portugal havia fundat, per convertir-les en les bases d'un nou i patètic mercat: el tràfic d'esclaus. Anglaterra va aconseguir, en el Tractat d'Utrecht (1713), l'abominable privilegi de proveir en esclaus negres les colònies espanyoles. D'aquesta manera,

durant tres segles, les relacions d'Europa amb l'Àfrica es va limitar pràcticament a espoliar-la de les persones més joves i vàlides (per milions!), en complicitat amb gent africana. Traficants àrabs i alguns cabdills negres s'encarregaven de recórrer l'interior del continent a la recerca d'aquesta vergonyosa "matèria primera". L'interior de l'Àfrica negra, fa tan sols dos-cents anys, seguia sent un misteri total per als europeus.

Els moviments anti-esclavistes, les missions cristianes i les necessitats del comerç, a l'inici de l'era industrial a Anglaterra, van ser les causes de què aquest país encapçalés la renovada passió pels viatges d'exploració. Serien els rics i elegants lords britànics de la Royal Geographical Society, fundada el 1830, els qui impulsarien les grans exploracions del segle. D'altres raons menys altruistes s'unien al seu interès pels descobriments geogràfics: l'afany d'apoderar-se de les riqueses del sòl africà. Dos dels primers enviats foren Burton i Speke, que sortiren cap a Tanganika l'any 1857. Van seguir aquests pioners un eixam d'homes, de noms més o menys coneguts, fins arribar al major explorador de l'època, el metge i missioner escocès David Livingstone, tan incansable com fanàtic. Durant tres dècades, fins a la seva mort el 1873, va recórrer tot el terç meridional del continent, lluitant contra l'esclavisme, mentre es donava a l'evangelització. Ell va ser el primer europeu que va travessar el continent de costa a costa. La seva trobada amb el periodista Henry Morton Stanley, l'any 1871, va marcar el cim de la popularitat de les exploracions en el Vell continent. Però, va ser també arribada l'hora del desemmascament dels autèntics objectius de molts d'aquells herois. Stanley, en el seu segon viatge per l'Àfrica central, acompanyat d'un exèrcit de tres mil homes, va conquerir la regió del Congo per al rei belga Leopold II, qui en féu la seva propietat privada, espoliant el país al preu d'enormes injustícies.

Vint anys abans d'acabar el segle, les exploracions començaren a convertir-se en veritables colonitzacions, en apropiacions per la força de les armes, sovint amb l'excusa de recerques científiques. Els exploradors no foren només